

УДК 351.745.7

Юрченко Олександр Михайлович –
Керівник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю, доктор юридичних наук, доцент,

Сервецький Іван Васильович –
начальник кафедри управління в органах внутрішніх справ Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

Спеціальна діяльність правоохоронних органів, що здійснюється під час проведення гласних, негласних слідчих (розшукових) дій

Стаття присвячена дослідженню витоків поняття “спеціальна діяльність” правоохоронних органів, як єдиного закону про спеціальну діяльність правоохоронних органів, що здійснюється під час проведення гласних, негласних слідчих (розшукових) дій. Розглянуто теоретичні положення розшукового права.

Ключові слова: спеціальна діяльність, розшукове право, гласні (негласні) слідчі (розшукові) дії.

Постановка проблеми. Однією з фундаментальних проблем теорії розшукового права є вивчення її предмета, сутності та змісту негласних слідчих (розшукових) дій, що здійснюються правоохоронними органами.

Відповідно до нового Кримінального процесуального кодексу України, суб'єктами, що здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні, є: оперативні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України, органів Державної митної служби України [1].

Проведення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється з метою захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорони прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений і жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу [1].

Цю функцію, тобто здійснення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій було закріплено в Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність” [2].

З прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України виникли протиріччя щодо співвідношення норм чинного кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства.

Мета дослідження – визначити витоки і сутність етимологічного поняття “спеціальної діяльності” правоохоронних органів, які здійснюють гласні та негласні слідчі (розшукові) дії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені, які досліджують проблеми оперативно-розшукової діяльності, такі як К. В. Антонів, О. Ф. Долженков, І. П. Козаченко, В. Л. Ортинський, ототожнюють функцію “права” та “діяльність” і стверджують, що Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” є базовим для всіх правоохоронних органів, що призводить до наукового “deadlock”.

Інша група вчених: А. Л. Алексєєв, Р. С. Белкін, В. Г. Бобров, А. Н. Васильєв, А. Ф. Возний, А. Ф. Волинський, А. І. Вінберг, Д. В. Гребельський, І. О. Клімов, А. Г. Лекарь, В. А. Лукашов, С. С. Овчинський, П. А. Олійник, В. І. Попов, А. Г. Птіцин, І. В. Сервецький, А. С. Соколов, Г. К. Синілов, А. Б. Шумилов, М. М. Шумило, О. М. Юрченко, І. М. Якимов та інші – намагалися розмежувати “право” та “діяльність” і базовим законом, що регулює проблеми в оперативно-розшуковій діяльності, пропонували назвати “негласну (спеціальну) діяльність правоохоронних органів”. В основу тлумачення негласної діяльності вони вклали діалектичний метод пізнання суспільних процесів.

Основні результати дослідження. Видатний філософ Г. Гегель вважав, що будь-яке пізнання криміногенних процесів є відображенням у свідомості людини властивостей, явищ об’єктивної реальності у взаємодії суб’єкта з об’єктом, якого вивчають як обмежений фрагмент об’єктивної реальності (річ, явище, процес), що сприймається суб’єктом пізнання як відносно самостійна цілісність [3].

І. М. Якимов, розглядаючи предмет науки, вивчав характер і значення діяльності працівника карного розшуку, допоміжні засоби, що потрібні йому для роботи (мистецтво гриму, зміни зовнішності під час спостереження (стеження) за злочинцем, застосування собак-шукачів у розшуку злочинців тощо). Крім суто криміналістичних питань, дослідник розглядав деякі види розшукових заходів, установок, підготовку оперативних працівників, діяльність працівників розшуку з попередження та припинення злочинів, тактику проведення різних оперативних дій. Віддаючи перевагу криміналістиці в питаннях оперативної роботи, вчений стверджував: “Розшукове мистецтво повинно бути віднесено до числа найскладніших мистецтв, оскільки своїм об’єктом воно має не мертвий матеріал, а людину [4]. Люди – суспільні істоти, які являють найвищий ступінь розвитку живих організмів, мають свідомість, володіють мовою, виробляють і використовують знаряддя праці [5]. Учений вважав, що оперативно-розшукова діяльність ближче до військового мистецтва, оскільки так само спирається на знання психології окремої людської особи (індивіда). Як і будь-яке мистецтво, розшукове мистецтво має свою теорію. Передумовами теорії розшукового мистецтва є: 1) наука кримінального права, саме та її галузь, яка називається криміналістикою (кримінальна техніка і кримінальна тактика); 2) знання сучасного злочинця, злочинної сфери, її звичаїв, злочинних професій; 3) особисті якості та властивості, необхідні особі, яка прагне оволодіти цим мистецтвом [4].

Так, А. Г. Лекарь, визначаючи власне діяльність оперативно-розшукових апаратів органів внутрішніх справ, акцентує увагу на тому, що цей курс вивчає, як найважливішу складову тактику цієї боротьби, а не “роботу”, як було в попередньому курсі, що мав назву “спеціальна робота органів Міністерства внутрішніх справ”. “Не складно пересвідчитися в тому, – писав учений, – що така назва курсу містила в собі явно виражену тенденцію практицизму, адже якщо змістом курсу є “робота”, то навіть у кращому випадку нічого, крім узагальнення досвіду цієї роботи, не пропонується. Отже, вже в самій назві курсу містилось обмеження його предмету рамками узагальнення практики” [6]. На його думку, спеціально-оперативну боротьбу органів внутрішніх справ із кримінальною злочинністю розуміють як сукупність негласних заходів, що ґрунтуються на використанні секретних засобів протидії злочинності, здійснюваних з метою попередження та розкриття криміналістичних злочинів, а також розшуку зниклих злочинців. По суті, вперше зроблено спробу окреслити не тільки предмет, а певною мірою й об’єкт оперативно-розшукової діяльності – злочинність визначають

як сукупність злочинів, розкриттям яких займаються оперативно-розшукові підрозділи [6].

Оскільки процес становлення оперативно-розшукової науки, як самостійної сфери наукового пізнання, пов'язаний з відмежуванням її від науки криміналістики (у надрах якої й виникла теорія оперативно-розшукової діяльності), вчені-криміналісти не могли залишитися осторонь проблеми визначення предмету теорії оперативно-розшукової діяльності.

Р. С. Белкін та А. С. Соколов заперечили доцільність визначення предмету курсу “спеціальна оперативна боротьба з кримінальною злочинністю” як тактики застосування негласних засобів боротьби зі злочинністю: “... поєднання оперативної роботи і криміналістики, засноване на визнанні єдності завдань і цілей з попередження, розкриття та розслідування злочинів, плідно вплине на подальший розвиток усієї науки криміналістики в цілому. Вона збагатиться величезним арсеналом спеціальних прийомів, вироблених практикою спеціальної оперативної роботи, включатиме все, що пов'язане з використанням негласних засобів боротьби зі злочинністю” [7].

Водночас відомий учений-криміналіст А. Н. Васильєв з цього приводу зазначає: “Оперативно-розшукова робота – це спостереження за певними особами, ринками, скупними пунктами та іншими об'єктами, “прочісування” місцевості з метою затримання злочинців, використання службово-розшукових собак, збирання відомостей із непроцесуальних джерел, використання даних кримінальної реєстрації тощо” [8].

В. І. Попов, розглядаючи оперативно-розшукову діяльність як складову попереднього розслідування, запропонував визначати її сутність саме з цих позицій [9].

Уперше на існування спеціальної наукової дисципліни, що вивчає оперативно-розшукову діяльність органів внутрішніх справ, вказав А. І. Вінберг: “Криміналістика тісно пов'язана з дисципліною, що розробляє комплекс питань оперативної роботи установ внутрішніх справ. Як відомо, в оперативній роботі криміналістичні та спеціальні оперативні засоби і прийоми використовують для непроцесуальних дій з попередження злочинів, виявлення даних, що можуть бути використані згодом як докази під час попереднього слідства, встановлення та розшуку злочинця. Криміналістика, як і дисципліна, що розробляє питання оперативної роботи установ внутрішніх справ, служить цілям боротьби зі злочинністю. Ця дисципліна, узагальнюючи досвід оперативної роботи, виявляє нові способи вчинення злочинів, знання яких збагачує криміналістику” [10].

До 1974 р. криміналісти, які працювали в системі наукових і навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ, коли йшлося про наукові основи оперативно-розшукової діяльності, користувалися терміном “спеціальна наукова дисципліна”.

Видатний учений доктор юридичних наук, професор Р. С. Белкін уперше заявив, що оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ має власну теорію [11]. Нове уявлення про предмет самої криміналістики дає підстави стверджувати, що теорія оперативно-розшукової діяльності виходить за межі предмету криміналістики. Р. С. Белкін зазначав: “Відносини підлеглості, в яких ще в недавньому минулому перебувала криміналістика і теорія оперативно-розшукової діяльності, змінилися відносинами взаємодії” [11].

А. Г. Лекарь і Г. К. Синілов предмет курсу оперативно-розшукової діяльності визначають як “спеціальну оперативну боротьбу з кримінальною злочинністю, найважливішою складовою якої є тактика цієї боротьби” [12].

Не погоджуючись із раніше запропонованими визначеннями теорії оперативно-розшукової діяльності (і, відповідно, з визначенням її предмета), П. А. Олійник і А. Г. Птіцин вважають, що “теорія оперативно-розшукової діяльності, узагальнюючи передовий досвід оперативно-розшукових підрозділів, використовуючи дані природно-технічних та інших наук, повинна виробляти найбільш ефективні методи здійснення оперативно-розшукових заходів, а також **спеціальні** прийоми і засоби отримання і перевірки інформації для попередження, припинення і розкриття злочинів”. Згодом позиція цих учених суттєво змінилася. Визнання злочину предметом теорії оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ вони констатували в статті, опублікованій у 1977 р.: “Злочин може вивчатися як явище соціальне і становити предмет кримінології; як предмет соціальної психології, зрештою, з погляду внутрішнього механізму його вчинення (як криміналістична модель злочинних дій) і бути предметом дослідження теорії оперативно-розшукової діяльності та криміналістики ” [13].

У 1972 р. А. Л. Алексєєв і Г. К. Синілов у монографії “Актуальні проблеми теорії оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ” шляхом дослідження її предмета спробували доповнити деякі прогалини в розробленні проблем загальної теорії оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. “По-перше, наявність специфічного предмета дослідження дає можливість і необхідність самостійного наукового існування тієї чи іншої системи знань. По-друге, без визначення предмета науки неможливо визначити її зміст, сформулювати завдання, основні напрями розвитку, розробити систему,

методи, з'ясувати її місце серед інших наук. По-третє, предмет науки визначає форми, способи, межі використання її положень у відповідній сфері практичної діяльності “. Ці положення й нині є стрижневими під час визначення предмета оперативно-розшукової науки, передусім, її методології [14].

Упродовж 1974–1983 рр. В. А. Лукашов (спільно з В. Г. Бобровим) сформулював свою концепцію предмета теорії оперативно-розшукової діяльності, що містила такі положення:

1) вказівка на організаційно-управлінський аспект оперативно-розшукової діяльності – головне у визначенні предмета теорії оперативно-розшукової діяльності;

2) закономірності об'єктивної дійсності, які вивчає теорія оперативно-розшукової діяльності, входять до змісту цієї науки, а не до її предмета;

3) предмет теорії оперативно-розшукової діяльності являє собою єдність двох взаємопов'язаних аспектів.

Перший – це вивчення різноманітних відносин, що виникають у сфері оперативно-розшукової діяльності, виявлення об'єктивних залежностей, що повторюються, явищ і практично-наслідкових зв'язків в оперативно-розшуковій практиці та вироблення на їх основі принципів організації й тактики протидії злочинності з використанням оперативно-розшукових сил, засобів і методів. Другий полягає в розробленні на основі відомих закономірностей спеціальних методів, прийомів, засобів для практичної діяльності [15].

В. А. Лукашов у праці “Предмет, зміст і методи теорії оперативно-розшукової діяльності (1974 р.) стверджував, що теорія оперативно-розшукової діяльності є заснованою на виявленні закономірностей системою знань про форми організації оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ і тактику здійснення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на попередження, розкриття злочинів, розшук злочинців, що переховуються, та осіб, які зникли безвісти. На думку науковця, до предмету теорії оперативно-розшукової діяльності входять: “структурно-функціональні аспекти оперативно-розшукової діяльності як комплексної системи організаційно-управлінських та оперативно-розшукових заходів, покликаних забезпечити своєчасне попередження, швидке та повне розкриття злочинів, а також розшук злочинців, що переховуються, та осіб, які зникли безвісти” [16].

Грунтовно дослідивши питання правильного визначення предмету теорії оперативно-розшукової діяльності, А. Г. Лекарь, А. Ф. Волинський, Д. В. Гребельський, В. Г. Самойлов (1976 р.) дійшли висновку, що “теорія оперативно-розшукової діяльності вивчає особливості не-

гласної, непроцесуальної діяльності оперативних апаратів і не тільки у зв'язку з підготовкою або вчиненням конкретних злочинів, а й у порядку розвідувальної, пошукової роботи, спрямованої на виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес. Саме цим визначається її відмежування від науки радянського кримінального процесу і криміналістики” [17]. Дослідники стверджували, що “теорія оперативно-розшукової діяльності є галуззю наукового знання про закономірності виникнення фактичних даних під час підготовки та учинення переважно неочевидних злочинів, закономірності правової регламентації, організації й тактики виявлення цих даних (переважно негласними методами і засобами) та ефективного використання їх у протидії злочинності спеціально вповноваженими на те оперативними апаратами й посадовими особами” [17].

С. С. Овчинський до предмета оперативно-розшукової діяльності відносив сукупність дій, спрямованих на виявлення злочинних діянь [18].

Вагомий внесок у розвиток розшукового права зробив А. Ф. Возний, який обґрунтовував важливість даних, здобутих оперативним шляхом, у доказуванні злочинної діяльності [19].

В. П. Маркушин, з'ясовуючи співвідношення понять об'єкт і предмет, зазначав: “Предмет теорії оперативно-розшукової діяльності – це об'єкти безпосереднього впливу (злочинна діяльність окремих осіб, груп осіб або загалом діяльність з підготовки й учинення злочинів)” [20].

І. О. Климов до предмету оперативно-розшукової діяльності відносить застосування негласних сил, засобів і методів у протидії злочинності [21].

Визначаючи сутність оперативно-розшукової діяльності, відомий український вчений М. А. Погорецький зазначав, що особливо під час репресій розшук у кримінальних справах фактично був головним засобом реалізації репресивної політики держави із застосуванням тортур, а кримінальний процес мав допоміжний характер. Дослідник також обґрунтував значення оперативно-розшукової діяльності як самостійної галузі науки [22].

Так, І. В. Сервецький та О. М. Юрченко до предмету розшукового права відносять закономірності злочинної поведінки осіб, які відображають їх сутність і зміст, а саме:

– закономірності, пов'язані з виявленням, дослідженням ознак злочинного потенціалу осіб, які є носієм генетичних, спадкових та інших криміногенних факторів;

– зовнішні ознаки злочинної поведінки (використовуються наукові знання – механічні, біологічні, хімічні, фізичні, а також психологічні, що дозволяють виявити осіб, які вчинили злочинні діяння);

– настання злочинного результату – це взаємодія осіб, які вчинили злочинні діяння, використовуючи предмети, речі матеріального світу, впливали на них, видозмінювали їх структурні елементи, що призвело до порушення цілісності живої та неживої природи, традицій, звичаїв, законодавства, яке закріплює такі діяння як карані;

– негласне інформаційне забезпечення кримінального процесу та власне розшукового права для виявлення носіїв інформації, вдосконалення процесу надходження до розшукових підрозділів такої інформації, її перевірка, зіставлення, вивчення, узагальнення, прогнозування наукових висновків;

– установлення, налагодження негласної співпраці з особами, які є конфідентами (встановлення осіб, які є носіями оперативної інформації), визначення тактичних прийомів, які необхідно застосувати для спонукання їх до активної співпраці, забезпечення конфіденційності передачі інформації, гарантування безпеки конфідентів, забезпечення матеріального заохочення, сприяння розробці технічного оснащення обліку осіб, які є носіями злочинної поведінки й вчинили небезпечні діяння;

– негласне документування злочинних процесів, зовнішніх ознак злочинної діяльності, задуму, готування, замаху і вчинення злочинного діяння та негласне дослідження результатів злочинної поведінки;

– використання даних, зафіксованих у процесі негласного провадження у кримінальне судочинство.

Спеціальна діяльність трансформувалася в нові, більш відкриті форми розшукової діяльності, тоді як гласна і негласна діяльність протягом певного часу в умовах повної демократизації суспільства зветься нанівець.

Удосконалення предмету розшукового права є визначальним, науково-обґрунтованим, фундаментальним, морально допустимим і соціально-необхідним для будь-якого суспільства, в якому вчиняються злочини [23, с. 147].

Тому ми запропонували самостійну юридичну науку – розшукове право та розшукова діяльність, замість терміну оперативно-розшукова діяльність запропонували поняття “державна спеціальна діяльність правоохоронних органів”.

Нами підготовлено та подано до Верховної Ради України проект Закону України “Про державну спеціальну діяльність правоохоронних органів”. Цей Закон дозволить у повному обсязі реалізувати

головні засади нового Кримінального процесуального кодексу України, усуне протиріччя та суперечності між різними оперативними підрозділами, що зазначені в статті 41 нового КПК України, дасть можливість розвиватися таким самостійним наукам, як розшукове, контррозвідувальне та розвідувальне право.

Розшукове право як самостійна складова соціально-правової системи залежить від змісту суспільно-політичного устрою і представляє політику держави та виконує її завдання за допомогою застосування спеціальних сил, засобів, методів і дій. Ця діяльність характеризується єдністю теоретичного пізнання “гласної–негласної–конспіративної”, тобто відображення реальності в теорії та практиці здійснення гласної та негласної слідчої (розшукової) діяльності. Згідно зі ст. 41 нового КПК України діяльність оперативних підрозділів обмежена, вони мають право виконувати тільки доручення слідчого, прокурора, а при його виконанні співробітник оперативного підрозділу набуває повноважень слідчого.

Самостійно співробітник оперативного підрозділу не має права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою, а при необхідності зобов’язаний звернутися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Доручення слідчого, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій для співробітника оперативного підрозділу є обов’язковими для виконання.

Для реалізації цих положень Закону України “Про державну спеціальну діяльність правоохоронних органів”, що нами пропонується, замінити Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18 лютого 1992 року на Закон України “Про розшукову діяльність”.

Внести зміни до Закону України “Про контррозвідувальну діяльність”, що дозволить розмежувати функції правоохоронних органів, які здійснюють контррозвідувальну діяльність.

Здійснення контррозвідувальної діяльності відповідно до закону не повинно мати зазначене обмеження, тому що ця діяльність спеціального підрозділу направлена на захист національних інтересів держави [24]. У тих випадках, коли вони будуть здійснювати розшукову функцію (діяльність) за кримінальними справами, вони повинні керуватися положеннями нового КПК України (глава 21) [1].

Це також дозволить внести зміни до Закону України “Про розвідувальні органи України”, а розвідувальна діяльність спеціальних підрозділів повинна здійснюватись відповідно до цього Закону України, адже порядок його прийняття та дії мають виключну сферу діяльності.

Крім того, впровадження запропонованих нами змін до чинного законодавства дозволить прийняти Закон України “Про приватну розшукову діяльність”.

Отже, підрозділи (суб’єкти), що визначені в статті 41 нового КПК України, повинні мати єдиний Закон України “Про державну спеціальну діяльність правоохоронних органів”, у якому повинні бути закладені повноваження та принципи діяльності. Прийняття цього Закону України дозволить вирішити наступні завдання, які стоять перед правоохоронними органами:

- реалізувати положення нового Кримінального процесуального кодексу України;

- замінити Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” на Закон України “Про розшукову діяльність”;

- внести зміни до Закону України “Про контррозвідувальну діяльність”;

- внести зміни до Закону України “Про розвідувальні органи України”, що усуне протиріччя та дублювання функцій оперативних підрозділів.

Список використаних джерел

1. Проект кримінального процесуального кодексу України від 24 квіт. 2012 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc6_current?id=&pid069=130.
2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 22. – Ст. 303.
3. Гегель Г. В. Ф. Енциклопедія філософських наук / Гегель Г. В. Ф. – М., 1994. – 1095 с.
4. Якимов И. М. Практическое руководство к расследованию преступлений / И. М. Якимов. – М., 1924. – 188 с.
5. Новий тлумачний словник української мови : 42 000 слів : [у 3-х т.] / Уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. – [2-ге вид., виправ.]. – К. : Вид-во «АКОНІТ», 2001. – Т. 2. – 642 с.
6. Лекарь А. Г. Соотношение оперативно-розыскных мероприятий и следственных действий в предотвращении и раскрытии преступлений / А. Г. Лекарь // Тр. МООН. – 1963. – № 3. – С. 140.
7. Белкин Р. С. О предмете и системе советской криминалистики / Р. С. Белкин, А. С. Соколов // Тр. Высш. шк. МВД СССР. – М., 1957. – № 1. – С. 46–57.
8. Васильев А. Н. Следственная тактика и ее место в системе криминалистики / А. Н. Васильев // Советская криминалистика на службе следствия. – 1961. – Вып. 15. – С. 38–39.

9. Попов В. И. Розыскная деятельность при расследовании преступлений : автореф. дис. на соиск. ученой степени д-ра юрид. наук / В. И. Попов. – М., 1965. – 40 с.
10. Винберг А. И. Криминалистика. Введение в криминалистику: предмет, метод, система курса и истории советской криминалистики / А. И. Винберг. – М., 1950. – 162 с.
11. Белкин Р. С. Криминалистика и новые области научного познания (Теория оперативно-розыскной деятельности, теория управления) / Р. С. Белкин // Проблемы криминалистической тактики. – Омск, 1973. – Вып. 16. – С. 13–15.
12. Лекарь А. Г. Некоторые вопросы совершенствования работы оперативного аппарата / А. Г. Лекарь, Г. К. Синилов // Оперативно-розыскная работа. – 1970. – № 57. – С. 27–33.
13. Олейник П. А. О месте теории ОРД в системе юридических наук / П. А. Олейник, А. Г. Птицин // Актуальные проблемы совершенствования ОРД ОВД : мат-лы конф. – М. : МВД СССР, 1977. – С. 53–55.
14. Алексеев А. Л. Актуальні проблеми теорії оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ : монографія / А. Л. Алексеев, Г. К. Синілов. – К., 1972. – 373 с.
15. Лукашов В. А. Предмет, задачи и система курса “Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел” как отрасль научного познания : лекция / В. А. Лукашов, В. Г. Бобров. – М. : Акад. МВД СССР, 1983. – 28 с.
16. Лукашов В. А. Предмет, сущность и методы теории ОРД / В. А. Лукашов – М. : Акад. МВД СССР, 1974. – 136 с.
17. Лекарь А. Г. Методические проблемы теории оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / Лекарь А. Г., Вольнский А. Ф., Гребельский Д. В., Самойлов В. Г. // Труды КВШ МВД СССР. – 1976. – № 8. – С. 35–49.
18. Овчинский С. С. Сущность, предмет ОРД и ее назначение (фондовая лекция) / Овчинский С. С. ; МВШМ МВД СССР. – М., 1986. – [Не опубликовано].
19. Возный А. Ф. О доказательном значении некоторых данных, добытых оперативно-розыскным путем / А. Ф. Возный, С. В. Корсаков // Труды КВШ МВД СССР. – 1971. – № 2. – С. 34–37.
20. Маркушин А. Г. Теоретические основы оперативно-розыскной деятельности и ее правовое регулирование / А. Г. Маркушин. – Н.-Новгород, 1992. – 239 с.
21. Климов И. А. Предмет теории оперативно-розыскной деятельности: лекция / И. А. Климов. – М., 1993. – 35 с.
22. Погорельский М. А. Функціональні призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія / М. А. Погорельський. – Х. : Арсис ЛТД, 2007. – 576 с.
23. Сервецький І. В. Визначення предмету розшукового права / І. В. Сервецький, О. М. Юрченко // Вісник Акад. управління МВС. – 2010. – № 3 (15). – С. 143–149.
24. Про основи національної безпеки : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – Ст. 351.

Статья посвящена исследованию истоков понятия “специальная деятельность” правоохранительных органов, как единственного закона о специальной деятельности правоохранительных органов, которая осуществляется во время проведения гласных, негласных следственных (сыскных) действий. Рассмотрены теоретические положения сыскного права.

The article deals with the research of the sources of concept the special activity of the law enforcement bodies as an only law on the special activity of law enforcement bodies, that comes true during the realization of vowel, secret inquisitional (of criminal investigation) actions. Theoretical positions of the criminal investigation law are considered.

Стаття надійшла до редакції журналу 5 червня 2012 року.